

"Şu ilm-i muhit, o Zâta lâzım olduğu gibi, taallûk cihetiyle herşeye dahi lâzımdır. Yani, hiçbir şey Ondan gizlenmesi kabil değildir. Perdesiz, güneşe karşı zemin yüzündeki eşya, güneşi görmemesi kabil olmadığı gibi,.." İzah eder misiniz?

Bir şeyin Allah'ın ilminin dışında olması mümkün değildir. Çünkü o şeyin var olabilmesi; Allah'ın ilmi, iradesi ve kudreti ile mümkündür. Allah bir şeyi ilmi ile tasarlamayıp iradesi ile seçmeyip kudreti ile yaratmadığı müddetçe, o şey asla kendiliğinden var olamaz. Eşya varsa demek o eşya ezeli ilmin süzgecinden ve nazarından geçmiş demektir. Yoksa eşyanın hem var olması, hem de ezeli ilimden gizli kalması; tam bir eğlencelik ahmaklık olur.

Mesela, bir elmayı düşünelim; elma şekli ile, tadı ile yumuşaklığı ile besin değeri ile insanın ağzına, gözüne ve midesine uygun bir meyvedir. Elmanın bu vasıfları muhit bir ilme işaret ediyor. Çünkü elmanın bir tasarıma, bir plan ve projeye tabi edildiği, yapılırken de insanın göz ve dışının de hesaba katılığın anlaşılıyor. Bütün bu hesaplamalar ve tasarımlar ilimsiz olmaz. Öyle ise elma da Allah'ın sonsuz ilminin dışında ve haricinde kalamaz demektir.

Özetle, Allah'ın göremediği ve bilemediği bir eşya asla olamaz.